

תמסרו פרישת שלום ("א גרוס") לכל המשתתפות ב"כינוס".
 והנני מאחל לכל אחת מכן, ולכל המשתתפות ב"כינוס", שתוכלו
 לבשר בשורות טובות הן בנוגע לחיים הפרטיים והן בנוגע לעבודה.³

(3 חסר הסיום (המו"2)).

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

דוד בן רחל לאה

זוגתו שרה חנה בת שיינדל

בנם מנחם מענדל בן שרה חנה

בתם חי' מושקא בת שרה חנה

בתם צייטא בת שרה חנה

בתם דרויזא בת שרה חנה

בתם ברכה בת שרה חנה

בנם מרדכי שמואל בן שרה חנה

בנם יעקב יוסף בן שרה חנה

בנם לוי יצחק בן שרה חנה

בנם מאיר בן שרה חנה

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ משפטים, מבה"ח אדר-ראשון, ה'תשכ"ה

הוספה: שיחת יום ג' כ"ז אייר, ה'תשט"ז

יו"ל לש"פ משפטים, מבה"ח אדר-ראשון, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

- ופרצת -

מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל

בס"ד. שיחת יום ג', כ"ז אייר, ה'תשט"ז.

— לאגודות נשי ובנות חב"ד, לרגל הכינוס הראשון*, בחדרו הק' — בלתי מוגה

בקשר לה"כינוס" ("קאָנווענשאָן") הראשון של "אגודת נשי ובנות חב"ד" שעומד להתקיים — הנה יה"ר שיהי ה"כינוס" בהצלחה, ותהי' זו התחלה טובה לחיזוק והגדלת הפעילות של אגודת נשי ובנות חב"ד, ע"י כל אחת ואחת, הן אלו שנמצאות כאן, והן אלו שאינן נמצאות כאן.

וכאשר כל אחת ואחת תעסוק בזה, אפילו מעט — יתן הקב"ה ריבוי הצלחה בגשמיות וברוחניות, מתוך בריאות,

— ובפרט בעמדנו בימי ההכנה למתן-תורה, כמסופר בתורה שבשעת מתן-תורה נתרפאו כל בני"י, ולא רק בנוגע לנשמתם, אלא גם בנוגע להגוף כפשוטו —

קיץ בריא לכל אחת ואחת, יחד עם הבעלים והילדים, ורוב נחת מהילדים והנכדים,

ועי"ז יתוסף בכל פעולותיכן לחיזוק היהדות, מתוך בריאות ושמחה ("געזונטער-הייט און פריילעכער-הייט"), ובהצלחה.

*

בנוגע להחלטות של ה"כינוס" — ברצוני להציע:

בקשר להמאורע שאירע בכפר חב"ד² — יש להביע רגשי תנחומין לנשי ובנות חב"ד אשר בכפר חב"ד.

ולכן, מן הראוי שמשותפות ה"כינוס" ישלחו "מברק" של דברי תנחומין וחיזוק.

והעיקר — לא רק הבעת רגשי תנחומין כו' בדברים בלבד, אלא גם לעזור בחיזוק ובהגדלת העבודה של נשי ובנות חב"ד שם.

*

(*) ראה גם מכתב כ"א אייר שנה זו (אג"ק) (1) מכילתא ופרש"י יתרו כ, טו. תנחומא חי"ג ע' פו ואילך) — אל הנהלת ומשתתפות הועידה כו'. (2) ראה גם תו"מ חט"ז ע' 355. וש"נ.

פתח דבר

לקראת ש"פ משפטים, מבה"ח אדר-ראשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות פ' משפטים, מבה"ח אדר-ראשון, ה'תשכ"ה, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התוועדות כרך מב).

*

בתור הוספה — שיחת יום ג', כ"ז אייר ה'תשט"ז (לאגודות נשי ובנות חב"ד, לרגל הכינוס הראשון שלהם) ונדפסת עתה בפעם הראשונה.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורגנו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ההילולא כ"ב שבט, ה'תשנ"א (ופרצת), מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2010 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

בס"ד. ש"פ משפטים, מבה"ח אדר-ראשון, ה'תשכ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

ויבוא משה בתוך הענן גוי¹, ופירש רש"י, ענן זה כמין עשן הוא, ועשה לו הקב"ה למשה שביל בתוכו. והוא מדברי הגמרא ביומא², נאמר כאן בתוך ונאמר להלן בתוך, ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה³, מה להלן שביל, דכתיב והמים להם חומה⁴, אף כאן שביל. והנה⁵, ענין העשן (שענן זה כמין עשן הוא) בא ע"י האש, אבל לא מצד האש לבדה, כי אם כאשר האש שורף ומכלה איזה דבר, וכמ"ש לפני⁶ ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר, הנה משריפת וכליון הדבר הנשרף באש, יוצא העשן. אמנם, במ"ת כתיב⁷ והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו הוי' באש גוי' (אש סתם, ולא אש אוכלת), וכפי שמדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸ שמסגנון לשון הכתוב משמע שהאש בעצמו הוא סיבת העשן, אף שבאמת נעשה העשן מהדבר הנשרף ולא מהאש עצמו (וכפי שמבאר⁹, שבענין זה אין חילוק בין אש שלמעלה לאש שלמטה¹⁰), ולכאורה, הרי בהר סיני לא היו אילנות או דשאים ועשבים שמשריפתן יהי' עשן, כי הר סיני הוא הר של אבנים, והאבנים אינם כלים בשריפה שיעלה עשן¹¹. ומוסיף¹² לדייק במ"ש אשר ירד עליו ה' באש, הלא ע"פ הטבע שהטביע הקב"ה בנבראים הנה טבע האש הוא עלי' (אא"כ ישנו דבר גשמי שבו נאחז האש ונשאר למטה¹³), ומפני מה הי' כאן היפך טבעו. ומבאר בזה¹⁴, דהנה במ"ת נתגלה פנימית הכוונה דברה"ע שנברא ע"פ הטבע שהטביע הקב"ה בד' היסודות ובדצח"מ, אשר ע"פ התורה הנה זאת היא עבודת האדם לשנות טבעו וטבע העולם לעשותם מכוון לשבתו ית', והוא ית' המתחיל¹⁵ להורות בשינוי טבע הבריאה, ולכן, הנה הר סיני, עם היותו אבנים, ואינו שייך בו הכליון בשריפה להיות עשן, בכ"ז עשן כולו היפך טבעו, מפני אשר ירד עליו הוי' באש, היפך טבעו

ט. כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר אודות ה"מלוה מלכה" לטובת חברת גמילות חסדים — ששייך למ"ש בפרשתנו³⁸ "אם כסף תלוה גוי", שזהו מהענינים שבין אדם לחבירו, אבל גם הם קשורים עם ענין הקדושה, כמשנת"ל בארוכה, ובקיצור גם בהמכתב³⁹. וצוה שהגבאי של הגמ"ח יחבוש "שטריימל" ויאמר דבר-תורה⁴⁰.

* * *

י. נתבאר פירוש רש"י בסוף פרשתנו, "בתוך הענן", "ענן זה כמין עשן הוא, ועשה לו הקב"ה למשה שביל בתוכו" — ש"ענן זה" אינו הענן שנוכר בפסוקים שלפנ"ז (ענן שבו נתלבש כבוד ה', כמו "וה"י⁴¹ הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך"⁴², שבו נאמר⁴³ "ומשה נגש אל הערפל" "עב הענן"), אלא "כמין עשן הוא", כדמוכח ממ"ש בפסוק שלפניו "כאש אוכלת"⁴⁴ [אבל רק "כמין עשן" (שהרי לא נאמר "עשן", אלא "ענן"), היינו, שהעשן שנעשה משריפת הדומם בהר סיני הי' כמו עשן שנעשה משריפת הצומח]; וכיון שהעשן משחיר כו'⁴⁵, היפך הכבוד (שלכן צריך לרחוץ פניו ידיו ורגליו קודם התפלה⁴⁶), לכן "עשה לו הקב"ה למשה שביל בתוכו" — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 275 ואילך.

ובתורה שאין).

(38) כב, כד.

(39) מיום א' פ' משפטים — לחברה גמ"ח שומרי שבת כו' (אג"ק חכ"ג ע' שלב ואילך).
(40) כאשר הגבאי אמר שלא הכין את עצמו, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א (בבת-שחוק), שללא הכנה הרי זה טוב יותר!...

(41) בשלח יג, כא.
(42) והיינו, שנוסף לכך שתמיד "מה" מצעדי גבר כווננו" (תהלים לו, כג) — ראו במוחש ש"ה' הולך לפניהם" עי"ז שכבוד ה' נתלבש בציוור של ענן גשמי (עד שהחשיך למצרים את אור הראי').
(43) יתרו כ, יח.
(44) שהרי "אש שלמעלה" יכולה להיות גם באופן ש"אינה אוכלת" (ראה יומא כא, ב. שמו"ר פ"ב, ה). — ולהעיר גם מאש המזבח, שהיתה אוכלת את הקרבנות (ראה שמיני ט, כד), ואעפ"כ, לא היתה אוכלת את המזבח, דאף "שאין עליו אלא כעובי דינר זהב, כמה שנים אין האור שולטת בו" (סוף חגיגה

(46) כלומר: אע"פ שענין התפלה שייך בעיקר לנשמה, ולכאורה, למאי נפק"מ מצבו של הגוף — הרי רואים שכבודו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאליו מתפללים, דורש גם נקיון הגוף,

[וכידוע גם הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו (ראה אג"ק שלו ח"ד ע' צא ואילך), בפרט לתלמידי הישיבה, שצריך להקפיד ביותר על נקיון הגוף, כולל ובמיוחד לנקות ולצחצה השיניים בכל יום, מלבד בשבת ויו"ט (אלא, כמו בכל ההוראות המפורשות, ישנה ההתנגדות של היצה"ר...)], וכשם שבגדי כהונה הוצרכו להיות "לכבוד ולתפארת" (תצוה כח, ב"מ), לכבודו של הקב"ה.

ע' 208). ועוד.

(1) סוף פרשתנו (כד, יח).

(8) ברד"ה הנ"ל תש"ח.

(2) ד, ב.

(9) ולהעיר מרד"ה והר סיני עשן כולו

(3) בשלח יד, כב.

(10) ראה גם אלשיך יתרו שם. וראה לקו"ש

(4) בהבא לקמן — ראה לקו"ש חט"ז ע'

(11) ראה לקו"ת אחרי כה, ג. ובכ"מ.

(5) פרשתנו שם, יז.

(12) סד"ה הנ"ל תש"ח (ע' 216).

(6) יתרו יט, יח.

(13) ע"פ שמו"ר פ"ב, ג.

(7) ראה רד"ה והר סיני עשן כולו תש"א

(12) סד"ה הנ"ל תש"ח (ע' 216).

(125). תש"ח (סה"מ תש"ח

(13) ע"פ שמו"ר פ"ב, ג.

(125). תש"ח (סה"מ תש"ח

כטבע העלי. אך צריך להבין מהו הטעם שבמ"ת כתיב אשר ירד עליו הוי' באש סתם, ואילו בפרשתנו נאמר כאש אוכלת. וגם צריך להבין, מהו הטעם שבפרשתנו לא נתפרש בכתוב ענין העשן (כמו שנתפרש במ"ת והר סיני עשן כולו), כי אם ענין הענן (ויבוא משה בתוך הענן), אלא שרש"י מפרש שענן זה כמין עשן הוא.

(ב) **ויובן** בהקדם ביאור כללות ענין העשן הבא משריפת דבר באש¹⁴, שכאשר האש שהוא דק כו' מתאחד עם איזה דבר גשמי שאינו דק כמו האש, אזי נעשה עשן מהדבר הממשי הנשרף באש, והוא מהפסידות חלקי החומריות שבדבר הנשרף, שלכן הנה דברים גשמיים שהם קלי החומר ה"ה נשרפים מהר, והעשן היוצא מהם הוא דק, אבל דברים גשמיים בעלי חומר עב וגס, עם היות שגם בהם אוחו האש לכלותם, הנה העשן היוצא מהפסידם הוא עשן עב, שגם הוא בעל מציאות עבה וגסה. ונמצא, שבעשן ניכר (ומתבטא) עד כמה חומר הדבר הוא גס, וענין זה בא לידי גילוי בכליון הדבר. ומזה מובן שכן הוא גם ברוחניות, בביטול וכליון הדברים דלמטה לאלקות. ובהקדם הידוע בפ"י עש"ן שהוא ר"ת עולם שנה ונפש (כמבואר בספרי הקבלה ובפ"י הראב"ד לספר יצירה¹⁵), שמורה על כללות ההשתלשלות (עולם שנה ונפש) כפי שהוא באופן של עלי¹⁶, ע"י גילוי האש שלמעלה (מפני אשר ירד עליו הוי' באש), שע"ז נאכל ונכלה ישות העולם ונעשה בו הביטול והכליון לאלקות (והיינו, שענין האש מורה על הגילוי מלמעלה למטה, ואילו ענין העשן מורה על עליית העולמות מלמטה למעלה, שלכן אפילו לאחרי עלייתם נשאר ענין של עפרורית ועכרורית, כמו בעשן הגשמי). וזהו הטעם שבמ"ת הי' ענין של עשן (גם) מדומם (כנ"ל שהר סיני הוא הר של אבנים), דכיון שהתכלית דמ"ת הוא להעלות את כללות ההשתלשלות, הנה העלאה זו צריכה להתחיל מהדרגה הכי תחתונה, שזהו"ע הדומם, כמשל הידוע¹⁷ מהגבהת כתלי בית ע"י כלי ההגבהה הנקרא ליווע"ר, שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא, ואז ממילא יוגבהו גם העליונים ממנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל, לא הי' מגבי' התחתונים.

(ג) **ועפ"ז** יש לבאר החילוק בין הפסוקים הנ"ל. דהנה, הפסוק והר סיני עשן כולו קאי אודות הזמן דמ"ת, וכיון שבמ"ת הי'

14) בהבא לקמן — ראה תו"א מג"א צד, א. רד"ה וכל העם רואים תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 212). ועוד.
15) אוה"ת יתרו ד"ה והר סיני עשן ע"י
16) ראה בארוכה אוה"ת שם. וכן בד"ה שלאח"ז (ע' תתכז ואילך. ע' תתכז ואילך).
ד"ה הג"ל תרס"ב. ועוד.
17) ראה תו"א בראשית ד, א. תתטז).

ז. בהמשך השיחה נתבאר החילוק בין דרך הפשט ("אף אלו מסיני") לדרך הדרוש (במרה נאמרו) בפנימיות הענינים — שכאשר נמצאים בהתחלת העבודה (פשט), לא מספיק וסו"ס לא יועיל חיוב השכל לקיום המשפטים³⁰, כיון שעדיין מושלת ושולטת נפשו הבהמית³¹, ולכן צריך לידע ולהרגיש ש"אף אלו מסיני", בקולות וברקים כו', לבטל הישות והמציאות — "ויחרד גו"³² (ובעבודה: "לעולם ירגיז כו"³³); אבל כשנמצאים בדרגה נעלית בעבודה (דרוש), בהתבוננות ואהו"ר, יכול וצריך להיות קיום המשפטים מצד חיוב השכל (במרה), בכחותיו הפנימיים³⁴, שגם כפי שהוא במציאותו ה"ה מואס ברע ("אי אפשי כו"³⁵); אלא שהיסוד להשגה גופא הו"ע הקבלת עול, כמודגש בהקדמת פרשת יתרו לפרשת משפטים³⁶ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א³⁷, ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 247 ואילך.

* * *

ח. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויבוא משה בתוך הענן.

* * *

ורשע ומשוקץ ומתועב ומנוול וכו" — הנה את הצעקות הוא שומע!... (34) וע"ד הידוע בענין "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (ואתחנן ו, ה), שאפילו "בכל מאדך" לבד אינו מספיק, אלא העבודה צריכה להיות גם "בכל לבבך ובכל נפשך" [שהרי ענין ג' האבות שנאמרו בתורה הוא לא רק בגלל סדר העבודה הוא שתחילה צריכים להגיע ל"בכל לבבך ובכל נפשך", ורק אח"כ יכולים להגיע ל"בכל מאדך", אלא אפילו לאחרי שמגיעים ל"בכל מאדך" צ"ל גם "בכל לבבך ובכל נפשך"], כי: (א) התורה על הרוב תדבר (ראה מו"ג ח"ג פל"ד), ורוב בני אדם אינם יכולים להשאר במדרגת "בכל מאדך" במשך כל היום, ובפרט ש"שבע יפול צדיק וקם" (משלי כד, טז). וראה תניא חינוך קטן). (ב) אהבת ה' צריכה לחדור גם בכחות הפנימיים שהם באופן של מדידה והגבלה (ולא רק באופן של יציאה מהגבלה, בלי גבול).

(35) תו"כ קדושים כ, כו.
(36) ועד"ז בעשה"ד — שגם ה' דברות אחרונות שהם ענינים שכליים שבין אדם לחבירו, נקבעו בעשה"ד, לאחרי ההקדמה ד"אנכי הוי' אלקיך" (יתרו כ, ב).
(37) בשילוב שיחת ש"פ משפטים תשל"ו.

(30) ומה גם שבענינים שבין אדם לחבירו קשה יותר לקבל את פסק ההלכה, כיון שרוצה לנצח את חבירו!... — כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף ע"ד הצחות*: כאשר פונים לרב בשאלה בעניני איסור והיתר, והרב פוסק לאיסור, הנה גם כאשר מדובר אודות הפסד גדול, לא מתרעמים על הרב, אלא מקבלים את דבריו כפסק התורה; משא"כ בדין-תורה דיני ממונות, הנה גם כשמדובר אודות סכום קטן, הנה מי שנתחייב בדין, "ירעיש עולמות" ויטען שהרב טעה וכו'. וטעם הדבר — כיון שכאן נוגע בעיקר (לא כ"כ ההפסד הכספי, אלא) נצחונו של חבירו, שפוגע ישותו ומציאותו!
(31) שהיא כמו בהמה, שמונחת באכילה ושתי' ושאר הענינים שבהם אינו דומה (לא רק למלאכים, אלא) אפילו לבני אדם (ראה חגיגה טז, א).

(32) יתרו יט, טז-יח.
(33) ברכות ה, א. — כלומר: אמנם ע"י השכל אי אפשר לפעול עליו; אבל, כאשר צועקים עליו — ובלשון רבינו הזקן (פכ"ט): "לרגוז על נפש הבהמית שהיא יצרו הרע בקול רעש ורוגז במחשבתו לומר לו אתה רע" (ראה גם תו"מ חל"ב ט"ע 175 ואילך. וש"נ).

וזהו "ואלה המשפטים", "ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני" (ולא במרה) — שהענינים שנאמרו בפרשת משפטים שווים באיכותם ומעלתם לראשונים שניתנו בסיני, כידוע מ"ש הרמב"ם²³ בנוגע למעלת המצוות שניתנו בסיני לגבי המצוות שניתנו קודם מ"ת.

* * *

1. בפירושו רש"י הנ"ל, "ואלה המשפטים, כל מקום שנאמר וכו' אף אלו מסיני" — יש להקשות²⁴:

במדרש רבה — ששם מקורו של הכלל שמביא רש"י בפירושו — איתא: "ואלה מוסיף על הראשונים, מה שכתוב למעלה שם שם לו חוק ומשפט"²⁵, והיינו, שפרשת ואלה המשפטים נאמרה במרה. ואילו רש"י מפרש "מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני"?!

והביאור בזה:

דובר כמ"פ²⁶ שכל חלק בתורה יש לו כללים מיוחדים. ובנוגע לענינו: בחלק הדרוש שבתורה (שהוא כמו האגדות שבש"ס שבהם גנוזין רוב סודות התורה²⁷), יש מקום לומר ש"מקרא נדרש (לא "לפניו", אלא) לפני פניו"²⁸ — אם יש הכרח לדבר מצד א' מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהם, כבנדר"ד, שמצד ה"גזירה שוה" ד"משפטים" ו"משפט", צריך לפרש מ"ש "ואלה המשפטים", "ואלה מוסיף על הראשונים", באופן שנדרש (לא לפניו, "מה הראשונים מסיני", אלא) "לפני פניו" — "מה שכתוב למעלה (לפני פניו) שם שם לו חוק ומשפט", אף שבאמצע יש ענינים אחרים.

אבל ע"פ דרך הפשט²⁹ — שלא מתחשבים עם גזירה שוה וכיו"ב — אין מקום לומר שמקרא נדרש לפני פניו, ובאמצע יש ענינים אחרים — היפך פשוטו של מקרא, ובהכרח לומר ש"ואלה המשפטים" בא בהמשך לפרשה הקודמת — "לפניו" — "מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני".

(23) פיהמ"ש חולין ספ"ו.

(24) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שיש כאלו שלא מפריעה להם קושיא בפירוש רש"י; הוא עוסק רק בלימוד סוגיא קשה, תוספות או רמב"ם קשה וכיו"ב, ואילו לימוד פירוש רש"י הוא אצלו באופן של כפי', בגלל שצריך לקיים תקנת רבינו נשיאנו (כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבת-שחוק); ולא חלי ולא מרגיש ה"סייעתא דשמיא" שהקושיא שבפירוש רש"י אינה מפריעה לו לאכול ולשתות ולישון במנוחה ובהידור... (גם בעת ההתוועדות —

אם לא הספיק לישון די צרכו).

(25) ועד"ו בתנחומא פרשתנו ג. וכ"ה דעת ר' יהודה במכילתא ריש פרשתנו.
(26) ראה שיחת ש"פ וישלח בתחלתה (תו"מ חמ"א ע' 328 ואילך).
(27) תניא אגה"ק סכ"ג (קלו, רע"א).
(28) ראה שבת לב, ב. וש"נ.
(29) ברשימה נוספת — שהאריך שפשט ודרוש יכולים להיות בסתירה זל"ז, ושניהם אמת כו'.

גילוי אלקות בדרך מלמעלה למטה (וכהמשך הפסוק, מפני אשר ירד עליו הוי' באש, היינו, שהגילוי הי' מצד למעלה¹⁸), והעולם הי' עדיין גשמי וחומרי שאינו מזוכך¹⁹, הנה גילוי אלקות זה פעל אז ביטול וכליון העולם באופן שהר סיני עשן כולו, שריכוזי וגודל העשן מורה שחומריות העולם לא הי' דק ומזוכך. וי"ל שזהו גם מ"ש מפני אשר ירד עליו הוי' באש (סתם, ואינו מפרט אוכלת), שמלשון זה משמע שהעשן נעשה מהאש עצמו, ולא מכליון דבר הנשרף (כנ"ל ס"א), כי, מצב העולם בזמן מ"ת הי' גס כ"כ עד שאינו ראוי גם להיות נשרף ונכלה ע"י אש (בדוגמת הדומם כפשוטו²⁰), ולכן אין העשן שייך כ"כ לכליון ההר²¹. משא"כ הפסוק ומראה כבוד ה' כאש גוי' קאי אודות הזמן שלאחרי מ"ת, לאחרי הביטול וההזדככות שמ"ת פעל בעולם, שאז לא הי' מציאות העולם בגסות כ"כ. ולכן נאמר ומראה כבוד ה' כאש אוכלת, כיון שנעשה דק יותר וראוי שיהא נאכל ונשרף ע"י האש שלמעלה נויש להוסיף בדיוק לשון הכתוב ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר, והיינו, שתחילה צ"ל עליית הנבראים מצד עצמם, שכללות העפר מתלקט ועולה בהר, ועד לראש ההר, ואח"כ נעשה הביטול וההעלאה שע"י הגילוי אור מלמעלה, שזהו"ע דמראה כבוד ה' כאש אוכלת], ועוד זאת, שלא גרם ענין של עשן ממש, אלא לרוב דקותו לא נקרא בתורה בשם עשן כי אם בשם ענן²², שעז"ל ויבוא משה בתוך הענן, שענן אינו מורה על כליון ועלי' ממטה למעלה²³.

(18) ראה גם ד"ה והר סיני תרס"ב שם. ובסוף ההמשך (דתרס"ב) שם.
(19) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקל ואילך. ובכ"מ.
(20) וי"ל שזהו גם טעם הפנימי שדומם אינו כלה בטבעו באש, כי הוא בריחוק הערך לגמרי ממהות האש, ולא שייך לומר גם זה שהוא בניגוד והיפך טבעו לאש, כמו שאומרים בנוגע לצומח וכו'.
ועפ"ז אולי יש לומר במשנת"ל (ס"א) — מסד"ה והר סיני תש"ח) בענין שינוי טבע הבריאה שנעשה בעת מ"ת, ש"הר סיני, עם היותו אבנים, ואינו שייך בו הכליון בשריפה להיות עשן, בכ"ז עשן כולו היפך טבעו, מפני אשר ירד עליו הוי' באש, היפך טבעו בטבע העליון, דמוכת מזה, דשינוי טבע ההר לא הי' מספיק שיפעול ירידת האש, כ"א צריך לעוד ענין בשינוי טבע הבריאה, שינוי טבע האש — כי מכיון שהדומם מצד עצם מהותו הוא בריחוק הערך ממהות האש (דוגמת דומם ומדבר, דאש

הוא בחי' מדבר — ראה תו"ח בראשית יט, ג. המשך תרס"ו ריש ע' קטו ועוד), לכן, גם לאחר שנתחדש בו ענין הכליון, צריך להיות גם שינוי טבע האש, דוגמת הנפש והגוף, שעם היות שאברי הגוף בטלים להנפש והם בצירוף שם הוי' כו', צ"ל כח המפליא לעשות לחבר הנפש עם הגוף (ד"ה אחרי מות תרמ"ט בתחלתו. ובכ"מ). או י"ל ע"פ (וע"ד) המבואר בד"ה אחרי שם (ס"ו) ובכ"מ, דירידת האור היא מצד מעלת שורש הכלים, ומכיון ש(בנדר"ד) ענין הכליון שנעשה בו הוא היפך טבעו, ה"ז דבר נוסף בו (ראה לקו"ש ח"ו ע' 89, ח"י"ח ע' 242 — ע"ד ב' סוגי נסים), לכן אין מתגלה ע"י שרש הכלי (כח הגבול), כי אי"ז ביטול הכלי מצד ענינו הוא, ולכן ירידת האש היא חידוש. ואכ"מ.
(21) ולהעיר מד"ה והר סיני תרס"ב שם, לענין בחי' דומם שבדומם שאינו עולה ע"י האש.

(22) לשון תו"א שבהערה 14.

(23) וראה תו"א חיי שרה טז, א.

אמנם ענן זה כמין עשן הוא (כמ"ש בפירוש רש"י²⁴ שהוא יינה של תורה²⁵), דכיון שענינו של ענן זה אינו גילוי אלקות מלמעלה (כמו הענן שנזכר בפסוקים שלפנ"ז), אלא הוא ענן שבא ממראה כבוד ה' כאש אוכלת, היינו, כפי שאלקות פועל ביטול במציאות העולם, לכן, כמין עשן הוא, שגם בו יש ענין של עשן, עפרורית ועכרורית, שבאה מכליון החומר. והענין בזה, דהמכוון דענין התורה הוא לעשות מהעולם דירה לו ית' בתחתונים²⁶, לכן, ענן זה, שבו הוצרך משה לבוא כדי לקבל את הלוחות (ותורה) ולהביאם למטה, כמין עשן הוא, שזהו גילוי מלמעלה שפועל כליון וביטול החומר דהנבראים, אלא שלהיותו לאחרי הגילוי דמ"ת שפעל הזדככות וביטול כללי בחומר העולם, לכן לא נעשה עשן (כולו), כמו בהתחלת הגילוי דמ"ת, אלא רק כמין עשן.

ד) והענין בזה בעבודת האדם, דהנה, יש מי שטוען, מה לי ולדברים התחתונים, וגם אם יש צורך בירידה, הרי מספיקה הירידה לענינים שהם במדרגת חי או אפילו צומח, אבל לא לירד ולהתעסק גם עם עניני העולם שהם בסוג הדומם, דהיינו, מציאות חומרית ביותר שלא נראה בה חיות כלל, ועד שאפילו כאשר מאיר אש הוי', הנה הוא (מצד טבעו) אינו כלי לזה, ואין האש נאחז בו²⁷ (וצריך להיות תחילה הענין דמבטשין לי'²⁸). אך הענין הוא, שצריכים לפעול ענין של עשן והעלאה גם בסוג דומם שהוא היותר תחתון שבעולם, כיון שזהו התכלית דמ"ת, שענין העשן, כליון ועליית חומר העולם, יהי נפעל לא רק בצומח, אלא גם בדומם. אך עדיין ישנה הטענה, דכיון שהמתאבק עם מגוול מתנוול ג"כ²⁹, הרי העבודה לפעול עשן בדברים התחתונים תגרום לו להתלכלך כו', וא"כ, מוטב שלא לעסוק בה. והמענה על זה, שעשה לו הקב"ה (למשה) שביל בתוכו, והיינו, שבחי' משה שבנשמת כל אחד מישראל³⁰ אינה מתלכלכת כו', אלא נשאר נקי, כיון שעוברת בתוך שביל, והיא תמיד באמנה אתו ית'³¹, וכמאמר רבינו הזקן³² שכל אחד מישראל, יהי מי שיהי, אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, וכפס"ד הרמב"ם³³ שגם מי שב"ד צריך לכופו ע"י עכו"ם, הנה באמת רוצה הוא לעשות כל

ש"לשכת הגזית" (מקומם של הסנהדרין) לא היתה בסמיכות מקום למזבח, אלא "אצל המקדש"¹⁹.

אך צריך להבין: כיון שהלימוד הוא מזה ש"נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח" — היו הסנהדרין צריכים להיות (לא רק "אצל המקדש", אלא) "אצל המזבח"?

והביאור בזה — ע"פ פירוש רש"י בס"פ יתרו, על הפסוק "ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך" (שזהו הפסוק שאליו נסמכה "פרשת דינין"), "אבנים הללו .. הואיל ויש בהן צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון", היינו, שאין זה בגלל קדושת המזבח, אלא בגלל שאבנים הללו יש בהן צורך למקדש בכלל, ולכן גם הלימוד מסמיכות הפרשיות הוא "שתשים סנהדרין אצל המקדש".

ה. ויש להוסיף ולבאר מ"ש רש"י "כל מקום שנאמר אלה כו' ואלה כו'" — דלכאורה: (א) גם לולי הכלל יודעים שאות וא"ו בא להוסיף? (ב) מהו החידוש בנוגע לתיבת "אלה" דוקא, הרי כן הוא גם בכל התיבות, שללא וא"ו הרי זה ענין חדש, ובתוספת וא"ו הרי זה בהמשך ובהוספה למ"ש לפנ"ז?

והביאור בזה:

ההוספה דאות וא"ו מורה רק שענין זה בא בהמשך לענין שלפניו, אבל, שני הענינים עצמם יכולים להיות נפרדים זמ"ז, ואינם באותה איכות. ולדוגמא: בפסוק "זהב וכסף" שבפ' תרומה²⁰ (שקורין במנחה) — הפירוש דוא"ו המוסיף הוא שבשביל עשיית המשכן צריך ליתן זהב וגם כסף (ולא זהב או כסף), אבל הזהב והכסף הם שונים זמ"ז באיכותם. משא"כ "ואלה" מוסיף על הראשונים, פירושו, שההוספה היא באופן שהאחרונים שווים באיכותם ומעלתם אל הראשונים.

ועד"ז לאידך, "אלה פסל את הראשונות" — שתיבת "אלה" מפסיקה ומפרידה את הענין הקודם מהענין שלאחריו "פסל" — לא מלשון פסולת, שהרי אם הי' כתוב "אלה המשפטים", לא הי' שייך לומר שהראשונים הם כמו פסולת ח"ו, אלא מלשון "פסל לך"²¹, היינו, לחתוך את האבנים ולהפרידם כו', שאינו דומה אליו באיכותו ומעלתו, וכמו "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ש"פסל את הראשונים" — "שהי' בורא שמים וארץ והי' מסתכל בהם ולא היו ערבים עליו והי' מחזירן לתוהו ובוהו, כיון שראה שמים וארץ אלו, ערבו לפניו"²² (דין הניין לי' ודין לא הניין לי').

24) הביאור בפרש"י ע"פ פשוטו של מקרא
— נתבאר בארוכה בהשיחה ס"י (לקמן ע' 262 ואילך). וש"נ.
25) ראה "היום יום" כט שבט.
26) ראה תניא פל"ו.
27) ראה לעיל הערה 20.
28) ראה זח"ג קסח, א — הובא ונתבאר
29) ראה סה"מ השי"ת ע' 115. ע' 117.
אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' שפד
(הועתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו
(הועתק ב"היום יום" כא סיון).
30) ה' גירושין ספ"ב.
31) שם ספכ"ד.
32) ראה סה"מ השי"ת ע' 115. ע' 117.
33) ה' גירושין ספ"ב.

21) תשא לד, א.

19) ראה באר מים חיים עה"פ.

22) ב"ר פ"ג, ז. פ"ט, ב. ועוד.

20) כה, ג.

ועפ"ז צריך לומר לכאורה שפרשת ואלה המשפטים נאמרה במרה¹³. ועפ"ז יוכן גם סדר הענינים בפרשה זו: בתחילת הפרשה נאמר "ואלה המשפטים גו'" — שניתנו במרה, ובסיום הפרשה — "ואל משה אמר עלה אל ה'", ש"פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות".

[ואף שכבר נאמרו עשה"ד לפנ"ז, ועכצ"ל ש"אין מוקדם ומאוחר בתורה"¹⁴ — הרי ידוע מ"ש השל"ה¹⁵ שאין הכוונה שבתורה אין סדר ח"ו, אדרבה, בתורה יש סדר יותר מאשר בעולם, אלא שלפעמים מכריח הסדר שבתורה לכתוב פרשיות מסוימות שלא כסדר הזמנים, ולכן, אף שבנוגע לעשה"ד יש סיבה שנכתבו שלא כסדר הזמנים, נכתבה פרשת "ואל משה אמר עלה אל ה'" כסדר הזמנים].

אך עפ"ז נשאלת השאלה בפשוטו של מקרא: למה נאמר "ואלה המשפטים" בוא"ו המוסיף — הרי פרשה זו נאמרה במרה, ואילו הפרשה הקודמת נאמרה לאחר מ"ת?!

וכדי לתרץ קושיא זו, מפרש רש"י "כל מקום שנאמר .. ואלה, מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני".

[ואין זה סתירה להאמור ש"משפטים" ניתנו במרה — כי, במרה ניתנו בכללות, וכאן חזרו ונישנו בפרטיות, או שכאן ניתוספו עוד משפטים שלא ניתנו במרה¹⁶].

ד. הביאור בהמשך פירוש רש"י "ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, לומר לך, שתשים סנהדרין אצל המקדש"¹⁷, כי, אילו פ' דינין נאמרה במרה, י"ל שנכתבה כאן (לא כדי לסמכה לפ' מזבח, אלא) כדי להקדימה לסיום הפרשה אודות הזמן שקודם מ"ת, ורק בגלל ש"אף אלו מסיני", נשאלת השאלה "למה נסמכה .. לפרשת מזבח" — נדפס בלקו"ש חט"ז ע' 244 הערה 30.

ויש לבאר גם דיוק הלשון בפירוש רש"י "שתשים סנהדרין אצל המקדש", ולא כבגמרא¹⁸: "אצל המזבח" — כיון שהמציאות היא

(13) ראה גם לקמן ס"ה.
 (14) פסחים ו, ב. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 62 ואילך. וש"נ.
 (15) שם, א. תב, ב. וראה גם לקו"ש שם ס"ע 64 ואילך. וש"נ.
 (16) ראה תורה שלימה בשלח עה"פ טו, כה (אות רסח). ובמילואים שם ס"א.
 (17) דלכאורה, למה הביאו רש"י באותו ד"ה, בוא"ו המוסיף ("ולמה כו"), ולאחרי הכלל "כל מקום שנאמר אלה וכו'", אף שלכאורה יש מקום לבאר תחילה סמיכות הפרשיות, ששייך לב' הפרשיות, ואח"כ לבאר מה ששייך רק לפרשה זו.
 (18) ירושלמי מכות פ"ב ה"ו.

המצוות כו', אלא שתקפו יצרו הרע כו'. ויתירה מזה, שבפנימיות הענינים הנה גם הכחות הגלויים אינם מתלכלכים מהעשן, כי, לאמיתו של דבר אין זה עשן, אלא רק כמין עשן, והיינו, שזהו ענן שרק נראה לעשן. והענין בזה, שההעלם וההסתר של העולם על אלקות הוא רק כמין מציאות, שנעשה בשביל ענין הבחירה, שהרי אילו היו רואים את האמת לא הי' מקום לענין הבחירה [וכידוע מאמר הרה"צ מבאָרדיטשוב³⁴, מה דורש הקב"ה מבנ"י, בה בשעה שאת המציאות של גן עדן החביא בספרים, ואילו את תאוות העולם העמיד לעיניהם. אלא שזהו רק כדי לעורר אצל בנ"י עבודה פנימית]. ויתירה מזה, כיון שההעלם בא בשביל תכלית של קדושה, הרי זה באמת ענן (קדושה). והיינו, שאע"פ שנראה כמו עשן, כמו דבר חומרי, שגם לאחרי הכליון והעלי' נשאר עפרורית, הרי זה רק מה שנראה לעיני בשר, ואילו בפנימיות הרי זה ענן של קדושה, כיון שכל תכליתו היא בשביל תוספת אור בקדושה.

(ה) **וְזָהָר** ויבוא משה בתוך הענן³⁵, היינו, שמשה רבינו, ועד"ז בכאור"א מישראל בנוגע לבחי' משה שבנפשו, קיבל את התורה לאחר ההקדמה דויבוא משה בתוך הענן, שענן זה כמין עשן הוא (שלכן יש צורך שיהי' שביל בתוכו), והיינו, שצריכים לבוא ולעבור את הענן, ודוקא עי"ז מקבלים את התורה, דאף שלשעה ובחיצוניות הרי זה ענין של העלם, מ"מ, עי"ז באים ליהי' משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה¹, שיום קאי על מקרא, ולילה קאי על משנה וברייתא כו' ועד לעלמות אין מספר³⁶, והיינו, שמקבלים את התורה בשלימותה. ואח"כ ממשיך זאת כל אחד בגופו וחלקו בעולם, כמ"ש (בהמשך ולאחרי פ' משפטים) בפ' תרומה³⁷ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, הן המקדש שבתוך כל אחד מישראל, כמארז"ל³⁸ בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, והן המקדש כפשוטו, היינו, שמדברים גשמיים, זהב וכסף וגו'³⁹, עושים מקדש לו ית', שע"ז נשלמת הכוונה שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים²⁶.

(34) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ו ע' תכ. וראה גם תו"מ חל"ה ע' 139. וש"נ.
 (35) ראה גם ד"ה ויבוא משה תרנ"ד בסופו.
 (36) ראה שמו"ר פמ"ז, ח ובפ"י ידי משה. תרומה כה, ח.
 (37) לשון אדמו"ר הזקן בלקו"ת נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו. של"ה תרומה שכה, ב ואילך. אלשיך עה"פ תרומה שם. ובכ"מ.
 (38) תרומה שם, ג.
 (39) תרומה שם, ג.

בס"ד. שיחת ש"פ משפטים, מבה"ח אדריראשון, ה'תשכ"ה.

בלתי מוגה

א. על הפסוק "ואלה המשפטים", מפרש רש"י: "כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני" [ורש"י ממשיך: "ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, לומר לך, שתשים סנהדרין אצל המקדש", כדלקמן ס"ד].
וצריך להבין: מה שייך פירוש זה לפשוטו של מקרא, כמדובר כמ"פ שענינו של רש"י לפרש פשוטו של מקרא?

ובהקדמה:

יש אמנם בפירושו רש"י ענינים נפלאים¹, וכדאיתא בספרים² שרש"י התענה תרי"ג תעניות לפני שחיבר את פירושו, וזכה שבפירושו יהיו ענינים נפלאים, וכדברי רבינו הזקן³ שפירש"י הוא "יינה של תורה", שזהו פנימיות התורה; אבל, כל זה נקבע ונכלל בפירוש פשוטו של מקרא שמפרש רש"י. ודרכו של רש"י בפירושו — שאינו מתרגם את התורה כולה, אלא רק מפרש תיבות ופסוקים הדורשים ביאור ע"ד הפשט, משא"כ שאר התיבות והפסוקים שפירושהם הפשוט מובן מאליו.

וכשם שרש"י אינו מחסיר — "לא תגרע"⁴ — לפרש כל ענין בתורה הדורש ביאור ע"ד הפשט [ועד שרש"י מתעכב גם במקום שאינו יודע הפירוש ע"ד הפשט, ואומר "איני יודע" (ולדוגמא: בפסוק⁵ "אם יעקב ועשו", "איני יודע מה מלמדנו") — אף שלכאורה, כיון שרש"י אינו יודע, לא הי' צריך לומר מאומה? — דכיון שענינו של רש"י לבאר כל התיבות שבתורה הדורשים ביאור, מוכרח להתעכב גם על פסוקים אלו], כך גם אינו מוסיף — "לא תוסף"⁶ — לפרש עניני התורה שפירושהם מובן מאליו.

ועפ"ז תמוה: למה הוצרך רש"י להביא הכלל "כל מקום שנאמר וכו'" ולפרש "מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני" — הרי גם בלאה"כ מובן בפשטות ש"ואלה המשפטים" בא בהמשך למ"ש בסוף הפרשה הקודמת "ויאמר ה' אל משה כה תאמר אל בני ישראל גו' לא תעשון אתי וגו' מזבח אדמה וגו'", ובהמשך לזה בא ציווי נוסף מהקב"ה למשה — "ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם"??!

(1) של"ה במס' שבועות שלו (קפא, א).
(2) שה"ג (להחיד"א) מע' רש"י. צרור המור יום" כט שבט).
(3) סה"ש תרצ"ז ס"ע 197 (נעתק ב"היום
(4) לשון הכתוב — פ' ראה יג, א.
(5) תולדות כח, ה.

ב. גם צריך להבין:

הכלל שמביא רש"י, "כל מקום שנאמר אלה גו' ואלה כו'", מקורו במדרש רבה⁷, ושם הובאו כמה דוגמאות — הן מפסוקים שבהם נאמר "אלה" ש"פסל את הראשונים", כמו "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם"⁸, "אלה תולדות נח"⁹, והן מפסוקים שבהם נאמר "ואלה" ש"מוסיף על הראשונים", כמו "ואלה שמות בני ישראל"¹⁰, וכיו"ב.

ולכאורה, אם רש"י צריך להביא את כלל זה, הי' לו להביאו כבר בפ' הראשונה שבתורה — עה"פ "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם"? ובפרט שבפסוק זה יש קושי בפשוטו של מקרא: הרי גם בפסוקים שלפנ"ז מדובר אודות בריאת שמים וארץ, ולמה צריך הכתוב לחזור ולומר "אלה תולדות השמים והארץ". וא"כ הי' רש"י צריך לתרץ זאת ע"י הכלל "כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים", כבמדרש רבה. ואפילו אם תימצי לומר שפירוש הפסוק "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" מובן גם מבלי להביא כלל זה — הי' צריך רש"י להביאו עכ"פ על הפסוק "ואלה שמות בני ישראל" שבתחלת ספר שמות, דלכאורה אינו מובן מהו "ואלה כו'", שמורה על ההמשך למ"ש לפנ"ז, בה בשעה שזהו התחלת ספר חדש?

ואם בתחלת ספר שמות לא צריך רש"י לפרש מאומה, כיון שמוכן מאליו ש"ואלה שמות גו'" בא בהמשך לפרשה הקודמת, כיון שחומש שמות בא בהמשך לחומש בראשית — הרי בודאי שכן הוא בפסוק "ואלה המשפטים", שאינו התחלת ספר חדש, שמוכן מאליו שבא בהמשך לפרשה הקודמת?!

ג. והביאור בזה:

על הפסוקים¹¹ "שם שם לו חוק ומשפט", פירש רש"י: "במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שבת ופרה אדומה ודינין" — שהרי מפורש בקרא "שם שם לו גו'". ועד"ז פירש רש"י על הפסוק "ואת כל המשפטים" שבסוף פרשתנו¹²: "ז' מצוות שנצטוו בני נח, ושבת וכבוד אב ואם ופרה אדומה ודינין שניתנו להם במרה" — דכיון ש"פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות"¹², עכצ"ל, שמ"ש "ויבוא משה ויספר לעם .. את כל המשפטים" קאי על ענינים שניתנו לפנ"ז.

(10) בשלח טו, כה.
(11) כד, ג.
(12) פרש"י שם, א.

(6) פרשתנו פ"ל, ג.
(7) בראשית ב, ד.
(8) ר"פ נח.
(9) ר"פ שמות.